

МОВЛЕННЯ ДИТИНИ

Коли і як з'являються звуки в мовленні?

Маленька дитина не завжди відразу опановує правильну вимову, навіть при нормальному мовленнєвому розвитку.

Багато звуків дитина вимовляє майже без зусиль: [м], [н], [т], [п] і голосні. Найважче даються шиплячі [ж], [ш], [ч], свистячі [с], [з], [ц], а також сонорні [р] і [л].

Неправильна вимова в малюків до 3 років є нормою. Але не пізніше 5–6 років дитина має оволодіти вимовою всіх звуків рідної мови. Після цього віку будь-які порушення вважають порушеннями звуковимови.

Наведемо таблицю, яка допоможе вам стежити за своєчасною появою в мовленні дитини різних звуків.

Вік дитини	1–2 роки	2–3 роки	3–5 років	5–6 років
Звуки	[а], [о], [е], [п], [б], [м]	[і], [и], [у], [ф], [в], [т], [д], [н], [к], [г], [х], [й]	[с], [з], [ц], [ш], [ж], [ч], [шч]	[л], [р]

ПРАВИЛА СПІЛКУВАННЯ З ДИТИНОЮ

Ваше мовлення має бути взірцем для наслідування. Дитині не можна чути неправильну вимову.

Не можна сміятися з того, що малюк неправильно вимовляє слова.

Не треба повторювати за дитиною неправильну вимову, «сюсюкати», закріплюючи тим хибні зразки.

ПРАВИЛА ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ

Не критикуйте дитину, не смійтеся з неї.

Підбадьорюйте малюка, кажіть, що йому все вдасться.

Спочатку самі покажіть, як виконувати ту чи ту вправу, а потім попросіть дитину повторити.

Регулярно приділяйте увагу вправам для загальної і дрібної моторики, для розвитку дихання, міміки, а також не забувайте про артикуляційні вправи. Проводячи заняття в комплексі, ви досягнете кращих результатів.

Починайте працювати тільки тоді, коли і дитина, і ви маєте гарний настрій.

ЯК ОБСТЕЖИТИ МОВЛЕННЯ ДИТИНИ

Перш ніж почати працювати, необхідно з'ясувати, які саме звуки дитина не вимовляє. Можливо, ви вже помітили «проблемні» моменти. Для того щоб з'ясувати, що саме треба виправити, варто продіагностувати мовлення дитини.

Для обстеження пропонуємо використати гру «Магазин», у якій слова дібрані в такий спосіб, що той самий звук міститься на початку, у середині та в кінці слова. Гру можна проводити тричі, для того щоб дитина не втомилась, а дорослий устиг зафіксувати особливості вимови.

ДІАГНОСТИЧНА ГРА «МАГАЗИН» (1)

ДОРΟΣЛИЙ ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО ДИТИНИ:

— Люба доню (любий синку), пограймося в магазин. Дивись, що є в магазині: сокіл, сіль, зозуля, зірка, носоріг, місяць, ізюм, редис, лось, терези, мазь¹. *(Покажіть дитині малюнки (товар), назвіть речі, які зображено. Переконайтесь у тому, що дитині зрозумілі всі слова.)* Я буду покупцем, а ти — продавцем. Я тобі кажу: «Добрий день! Допоможіть мені, будь ласка, вибрати подарунок для моєї подруги (доньки, сусіда тощо). Що у вас є цікавого?» Ти мені пропонуй, а я буду обирати. *(Дитина по черзі називає всі товари, які є в магазині. Дорослий записує в таблицю, як дитина вимовляє слова. Таблиці наведено на с. 8 цього посібника.)* Дякую, мені подобається зірка. Загорніть, будь ласка.

Закінчивши гру, проаналізуйте записи: позначте, які звуки дитина вимовляє неправильно або не вимовляє взагалі.

Слова для гри «Магазин» (2): цуцик, шуліка, жолудь, чашка, щур, гачок, ряжанка, палац, аркуш, гараж, м'яч, лящ.

Слова для гри «Магазин» (3): лось, лящ, редис, ряжанка, палац, шуліка, терези, носоріг, сокіл, зозуля, щур, двері.

¹ Малюнки до гри подано в додатку. (Тут і далі прим. авт.)

«Магазин» (1)

Звук	На початку	Прав.+/ неправ.-	У середині	Прав.+/ неправ.-	У кінці	Прав.+/ неправ.-	Аналіз звука
[с]	сокіл		носоріг		редис		
[с']	сіть		місяць		лось		
[з]	зозуля		зозуля		терези		
[з']	зірка		ізіом		мазь		

«Магазин» (2)

Звук	На початку	Прав.+/ неправ.-	У середині	Прав.+/ неправ.-	У кінці	Прав.+/ неправ.-	Аналіз звука
[ц]	цуцик		цуцик				
[ш]	шуліка		чашка		аркуш		
[ж]	жолудь		ряжанка		гараж		
[ч]	чашка		гачок		м'яч		
[шч]	щур				лящ		

«Магазин» (3)

Звук	На початку	Прав.+/ неправ.-	У середині	Прав.+/ неправ.-	У кінці	Прав.+/ неправ.-	Аналіз звука
[л]	лось		палац		сокіл		
[л']	лящ		шуліка		зозуля		
[р]	редис		терези		щур		
[р']	ряжанка		носоріг		двері		

Зразок заповнення таблиці

Звук	На початку	Прав.+/ неправ.-	У середині	Прав.+/ неправ.-	У кінці	Прав.+/ неправ.-	Аналіз звука
[л]	лось	- вось	палац	- павац	сокіл	- соків	Замінює на [в]
[л']	лящ	- ащ	шуліка	- шуіка	зозуля	- зоюзя	Не ви мовляє